

STRUKTURALIZEM

Je šola iz zač. 50-ih let. Dominira v A do konca 70-ih let.

Strukturalizem temelji na tem, da je edina realnost jezikovna realnost in da ni človeških zadev kot takih – vsa realnost je lingvistična. Jezik je sam na sebi.

Strukturalizem je način dojemanja sveta, najbolj znani pa je Francoski strukturalizem. **C. LEVI-STRAUSS** – glavni Fra antropolog. Francoski strukturalizem je ime za A-ški strukturalizem. Temeljna predpostavka je ista struktura uma za vse ljudi. Je paradigma, ki subverzira odnos med jezikom in narodi (stara pozitivistična paradigma antropologije: najprej je realnost in šele nato jezik). Šola črpa iz 3 glavnih tradicij, ki vplivajo na strukturalizem; tradicije vpliva na oblikovanje francoskega strukturalizma so torej:

-antropološki viri

-filozofski viri

-lingvistični viri

I. Antropološki viri strukturalizma

Znotraj A-ške tradicije so najpomembnejši avtorji vpliva na S:

1. **A. R. READELIFFE-BROWN** ~ prvi antropolog, ki vpelje koncept **strukture**. Prevzame ga **Strauss** in ga redefinira. Brownu struktura predstavlja empirični model. Sestavljajo ga empirični elementi. Strauss pa pravi, da **struktura** ne predstavlja empiričnega modela, ampak je kognitivni model realnosti. Glavne elemente strukture ne predstavljajo empirični členi, temveč vezi med njimi.

Npr:

Brown: Struktura sorodstva je empirični model, sestavljen iz očeta, matere in potomcev (členov, empiričnih elementov)

Strauss: Struktura niso oče, mati in potomci, temveč odnosi med njimi/ krvna vez (relacije med elementi)

2. **TYLOR in BOAS** sta prva, ki sta prišla na idejo, da sta **K** in **jezik** primerljiv model. Sta primerljiva, celo analogna/podobna – K-ne fenomene je moč interpretirati z lingvističnimi metodami.

3. **Marcel MAUSS** (najpomembnejši A vir poleg drugih) je utemeljitelj francoske antropologije. Napisal je serijo člankov (teorija mane in magije)

1924 napiše **Esej o daru** (tekst), ki je glavni vir. V njem si postavi vprašanje, zakaj se ljudje obdarujemo. Razlog opiše na Maorih; to naj bi bil **HAU** – končni razlog daru oz duh darovane stvari (iz jezika maorskih staroselcev). Označuje simbolno/sentimentalno vrednost daru, ki ni oprijemljiva. Objekt transakcije je objekt, ki ima samo materialno vrednost, objekt darovanja pa ima poleg materialne še duhovno vrednost.

Večji kot je hau, manjša je materialna vrednost daru in obratno. Ne morete reči, kaj je hau v darilu, vendar brez tega proces ne bi bil možen. Ni ga moč najti, je pa pogoj možnosti. Brez njega bi bile le materialne transakcije.

□

Ta sklep **Strauss** uporabi za izhodišče svoje interpretacije kulture, kot simbolnega sistema. Pravi, da kar je **hau** za teorijo daru, to je **mana** v teoriji simbolne misli. Mana je tisto, česar ni moč empirično videti. Brez tega ne obstaja.

Mauss v zvezi s teorijo daru ugotovi:

1. dar je obvezno dajati, sprejemati in vračati. Dar je kulturna prisila/ prisilno dejanje.
2. smisel darovanja ni materialne, temveč simbolne narave, kar pomeni, da z darovanjem ne izročimo stvari, temveč povemo. Izročimo sporočilo.
3. Darovanje vedno vodi interes – ni darovanja brez interesa.
4. Dar odraža status vpletenih v darovanje (iz vseh statusov ni moč dajati vseh daril).

Edini razlog, zaradi katerega lahko dar v vseh kulturah zavrnemo, je **le** če ne sprejmemo statusa, ki ga dar implicira (*ženska ne bo sprejela prstana/poroke po tretjem zmenku, ko gre s čistim neznanecem na kavo*).

5. Dar izraža princip recipročnosti t.j.; vedno ga je potrebno vrniti vsaj v isti meri.

Lingvistične teorije, ki niso vplivale na Levi Straussa, pa so: Roman Jakobson (paradigma in sintagma), Vladimir Propp

II. Filozofski viri francoskega strukturalizma

1. **Sigmund FREUD** ~ **Strauss** prevzame njegovo temeljno prepričanje, da vsi zavestni pojavi/ misli, vse zavedne prakse, institucije temeljijo na skupni nezavedni strukturi.

2. **DURKHEIM** ~ **Strauss** prevzame logiko celega: »Celota se gradi na meji, univerzalnost na izključitvi« t.j.; izjeme potrjujejo pravilo
npr. univerzalno: princip števnosti. Cel sistem števil se vzpostavi šele z 0.

Rimska števila so 1, 5, 10, 1000, 500, pri čemer je 0 izjema, ki je samo različna od drugih in postavlja mejo z njo se lahko sistem zapre

V poštevanki pa 0 vzpostavi celoto

III. Lingvistični viri francoskega strukturalizma

1. **Vladimir PROPP**; (1918) **Morfologija pravljice**.

V tej knjigi prvi uporabi lingvistično (formalno) metodo in analize za interpretacijo nekega K-ega sistema. Ta metoda je formalna metoda analize. Kulturni sistem, ki ga preučuje je sistem ruskih pravljic. Pravljice temeljijo na enakem modelu

□

Propp izbere 56.000 pravljic pravi, da morajo tvoriti koherenten/medsebojno odvisen, povezan K-i sistem. S formalno metodo analize ugotovi, da variirajo neko temeljno strukturo/model. V sebi naj bi združevale elemente:

-imajo junaka (reven)

-antijunak (bogat)

-fan fatal(ženska)

-izhodiščna privilegiranost junaka

-boj z maga antijunak

-antijunak ugotovi, da ... (je npr homoseksualec) junaku je pot odprta

-še vedno srečno živita, če še nista umrla

Ugotovi, da pred aplikacijo formalne metode analize ne vemo, kaj imajo pravljice skupnega.

Vse imajo svojo zgodbo, sporočilo. Po aplikaciji metode sporočila pa ne vemo, po čem se razlikujejo. Izgubimo predmet raziskave (pravljичnost), kar smo na začetku želeli analizirati.

Ne moremo je reducirati na elemente modela/strukture, zato je formalna metoda analize **napačna**.

2. **R. JAKOBSON** (utemeljitelj praške lingvistične šole) ~ **Strauss** od njega vzame dva lingvistična koncepta: -koncept **sintagme**

-koncept **paradigme**

Jakobsonu sta ta dva koncepta le člena v jezikovnem sistemu, za Straussa pa so to logične operacije.

Jakobson: sistem jezika udejanjamo skozi sintagmo/stavek, členi sintagme/stavka temeljijo na stičnosti- Hkrati so deli paradigme/besede in temeljijo na posamičnosti.ž

Bencinska črpalka je črpalka ali trgovina, če gremo po bencin. Če pa gremo tja po kruh pa ni vseeno – potem je pomembna kot trgovina in ne kot črpalka.

Paradigmatski elementi so tisti, ki nastopijo v sintagmi, če ne spreminjajo pomena.

3. (glavni vir) **F. DeSAUSSURE** (utemeljitelj ženevske lingv. šole) je avtor revolucionarne teorije v lingvistiki.

Začne se z **definicijo jezika**: »Jezik je sistem znakov. Znak je enotnost/spoj označevalca in označenca. Označevalec je lingvistično ime za neko stvar, je akustična/ zvočna podoba (reženj zvočnosti) oz ime. Označenost je nezavedna predstava, ki to ime poimenuje. Znak je spoj akustične podobe in nezavedne predstave.«

Vrata = akustična označitev. Predstava pa je v naši glavi (je tisto, kar vidimo, si predstavljamo ob tej besedi)

Na znak se vežejo 3 stvari ~ **značilnosti znaka**:

- a) arbitrarnosti/ poljubnost predstave
- b) linearnost
- c) diferencialnost

Arbitrarnost ~ imenu ni lastno, da z njim nekaj povemo. Vez med označevalcem/ besedo in označenim/stvarjo je arbitrarna. Ni nune veze med njima (vrata lahko povežeš s čim drugim). *Roža ne bi drugače dišala, če se ji ne bi reklo roža*

Linearnost ~ označeno (nezavedna predstava) se aktualizira v času, ki je potreben, da jo izrečemo (čas=lineo)

Diferencialnost ~ je najbolj zapleten vidik znaka. Kar je princip arbitrarnosti za en znak v sistemu znaka, je diferencialnost za vse znake v jeziku kot sistemu znakov.

Začetni stavek logike diferencialnosti je začetni stavek logike arbitrarnosti. Nobenemu imenu ni lastno, da z njim nekaj povemo (ne besedi, ne označevalcu) – lingvistični pomeni se ne skrivajo v znaku, temveč v razmerju/ odnosu med enim in drugim znakom.

Npr.

Po čim je kavč kavč in ne postelja, omara,...? Ne sam po sebi, temveč točno po tistem, po čemer se loči od postelje, omare, stola,...

Sklep diferencialnosti

DeSaussure: Lingvistični pomen je negativen. Beseda pomeni le tisto, česar druge besede NE povedo. Pravi smisel je v razmerju med znaki – po tem je jezik, kot sistem znakov, ki mora obstajati že od vsega začetka obstajati, kot celota. Če se vse definira z razliko med enim in drugim, je jezik od začetka cel (ves) – razlike so morale biti dane.

Hegel: »Identičnost je absurdna; Bog je Bog.«

$A=A$; $A=B$ oziroma $A \neq B$ – substanca se artikulira skozi razlike. Znaki so čista negativnost. Znanost nima objektivne mere. Za vsako minimalno izjavo potrebujemo vsaj dve besedi (razliko) – kaj je A (B ali ni B).

To je logos (umno razmišljanje) – D – veliki drugi

Osnovna predpostavka strukturalizma je: vsi ljudje si delijo isto **strukturo uma**, zato jo analiziramo z lingvističnimi metodami. Ta struktura uma ustvarja iste kognitivne/spoznavne modele realnosti (spoznavni procesi so v vseh človeških bitjih isti). Kognitivna struktura je pri vseh ljudeh sestavljena iz elementov. Nezavedno je struktura neka govorica.

Elementi strukture istosti spoznavnega procesa so:

- a) **binarno kodiranje** ~ je človeškemu umu lastno klasificiranje v opoziciji – t.j.; človeški um kontinuitete ne more participirati/ delovati drugače, kot da ta prostor razume kot interval med levim in desnim, zgoraj in spodaj.

BO niso enostavne razlike. So tiste opozicije, kjer je ena drugi pogoj. Razmišljamo vedno v paru (L brez D ni – ni moč definirati enega brez drugega). Kontinuirano lahko razmišljamo, če kontinuiteto omejimo z dvema binarnima opozicijama.

Npr. Kaj je prej; L ali D, zgoraj ali spodaj? To niso navadne razlike, temveč sta druga drugi pogoj.

b) **princip simbolizacije/ smiselnega pomenjanja/** tvorbe pomenov ~ **Strauss** pravi, da obstajata le 2 tipa simbolizacije, ki sta metafora in metonimija (Jakobsonova paradigma in sintagma).

Metafora je logična operacija substitucije elementov z isto funkcijo

Metonimija je logična operacija kombinacije elementov, katerih funkcije so komplementarne oz dopolnjujoče.

Vsi ljudje imamo logičen način razmišljanja, le vsebina variira.

Smiselno lahko mislimo:

kosilo: juha, meso, solata, sladica □ *metonimija*

kosilo/ meso: vampi, krvavica, zrezki □ *metaforično (z isto funkcijo)*

SAPHIR W. obrne razmerje med jezikom in realnostjo. Jezik definira pojme (bit v stvari). »Meje mojega jezika so meje mojega razuma«. Realnost se ustvarja skozi besede (na podlagi jezikovne artikulacije).